

Butlletí Informatiu *d'història de l'educació*

Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Núm. 20, octubre-desembre 2006, - 2a època

En aquest número hi trobareu:

Banyoles 2007.....	1
El que ha esdevingut	3
Notícies de la societat	6
Llibres	7

BANYOLES, 2007

XVIII Jornades d'Història de l'Educació. Resistència al franquisme i educació no formal. Banyoles, novembre de 2007.

El Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles (CECB), juntament amb la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana i la Universitat de Girona, organitzaran la divuitena edició de les Jornades d'Història de l'Educació als Països de Llengua Catalana, aquest cop centrades en l'estudi de la resistència durant la dictadura franquista (1939-1975) en l'àmbit no escolar.

En la primera circular es destaca l'objectiu de les jornades, que és recollir la memòria històrica de l'època franquista en el camp de l'educació no escolar. En concret, es pretén recollir la història que en aquest camp d'estudi varen portar a terme entitats civils i religioses i, en la mesura que es pugui, també el testimoni dels mateixos protagonistes. Es tracta de mostrar aquelles activitats que durant la dictadura franquista maldaren per mantenir viva la nostra llengua, la nostra història, la nostra cultura, malgrat la voluntat de les autoritats franquistes per uniformar la societat i anorrear tot allò que comportava pluralitat i diversitat.

Els àmbits temàtics sobre els quals es poden presentar comunicacions són els següents:

1. La resistència durant el primer franquisme (1939-1955)

2. La resistència durant el franquisme consolidat (1956-1975)
3. Biografies i memòria oral. Els estudis locals en el camp historicoeducatiu

Les propostes de comunicacions s'han de fer arribar abans del 30 de desembre, a l'adreça <cecbanyoles@ddgi.cat>, especificant el nom de l'autor, el títol, l'àmbit temàtic en el qual s'adscriuen i un resum d'un màxim de 20 línies.

Les comunicacions han de tenir una extensió màxima de 30.000 caràcters (amb espais, notes i bibliografia inclosos) i s'han de lliurar abans del 30 d'abril de 2007. Cal enviar-les en suport paper i per correu electrònic (processador de textos Word) a l'adreça següent:

Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles
Plaça de la Font, 11 17820 Banyoles
<cecbanyoles@ddgi.cat>

La inscripció s'ha de formalitzar abans de l'1 d'octubre de 2007 enviant les dades personals (nom, adreça postal, telèfon, i adreça electrònica) a:

CECB
Plaça de la Font, 11
17820 Banyoles

o bé per correu electrònic a: <cecbanyoles@ddgi.cat>

Els preus d'inscripció són:

- General: 40 €
- Estudiants, socis del CECB o de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana: 20€

Pagament: transferència bancària al número de compte de la Caixa: 2100.3708.38.2200049423

Per a més informació, podeu posar-vos en contacte amb:

Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles
Berta Noguer
<cecbanyoles@ddgi.cat>
Tel. 972 57 23 61 (horari: dijous de 17 a 21 h)
Plaça de la Font, 11 17820 Banyoles

Institut d'Estudis Catalans. Secretaria de la SHEPLLC
Teresa Balaguer
<tbalaguer@iec.cat>
Tel. 933248580
C/ del Carme, 47 08001 Barcelona

Secretaria del Departament de Pedagogia de la UdG
Xesca Tió
<Xesca.tio@pas.udg.es>
c/Emili Grahit, 77 17071 Girona

EL QUE HA ESDEVINGUT

JOAN FLORENSA PREMIAT EN EL 48È PREMI ILURO DE MONOGRAFIA HISTÒRICA

El nostre company Joan Florensa, historiador i arxiver, membre de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, va ser guardonat el passat mes d'octubre amb un accèssit del Premi Iluro de monografia històrica en la seva quaranta-vuitena edició, premi que anualment entrega la Caixa Laietana de Mataró.

El treball presentat pel Pare Florensa fou «P. Jacint Feliu i Utzet (1787-1867), protagonista de la restauració de l'Escola Pia a Espanya». El premi obtingut és de 3.000€, a més de la publicació del treball.

Joan Florensa, escolapi, inicià la seva tasca professional com a mestre d'ensenyament primari. Posteriorment impartí docència de geografia i història a batxillerat. Un cop jubilat li proposaren encarregar-se de l'arxiu històric provincial de les Escoles Pies de Catalunya. La seva tasca des d'aleshores és la de concentrar tots els arxius locals amb què compten les Escoles Pies arreu de Catalunya per conservar-los i projectar-ne el seu ús per als investigadors. Ha dedicat aquests darrers anys a la investigació i la documentació, estudiant a fons les Escoles Pies catalanes, i fruit del seu treball ha estat, entre d'altres, l'obra guardonada en el marc del Premi Iluro.

Des de les pàgines d'aquest butlletí, tant el seu consell editor com la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, volem fer arribar al Pare Florensa la nostra més sincera felicitació. Enhorabona!

SEMINARI SOBRE LA GUERRA CIVIL I EL TRENCAMENT DE LA POLÍTICA EDUCATIVA REPUBLICANA Palma, 9 i 10 de novembre de 2006

Tal com anunciàrem al número anterior d'aquest mateix butlletí, la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana amb la col·laboració del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears organitzà un seminari sobre la Guerra Civil i el trencament de la política educativa republicana.

L'activitat tingué molt bona acollida entre l'alumnat de la Universitat de les Illes Balears, el qual, juntament amb professorat de les universitats de Barcelona, València, Girona i Rovira i Virgili, sumà una matrícula de més de setanta participants.

El seminari constà de quatre ponències i una taula de debat:

- *L'educació a Balears en el període de la Guerra Civil*. A càrrec del Dr. Bernat Sureda Garcia de la Universitat de les Illes Balears.

- *L'educació a Catalunya durant la Guerra Civil. L'escola a Tarragona*. A càrrec de la Dra. Maria Isabel Miró Montoliu de la Universitat Rovira i Virgili.
- *Conseqüències de la guerra: l'exili exterior del mestres*. A càrrec del Dr. Salomó Marquès i Sureda de la Universitat de Girona.
- *Conseqüències de la guerra: la depuració i l'exili interior dels mestres*. A càrrec del Dr. Juan Manuel Fernández Soria de la Universitat de València.

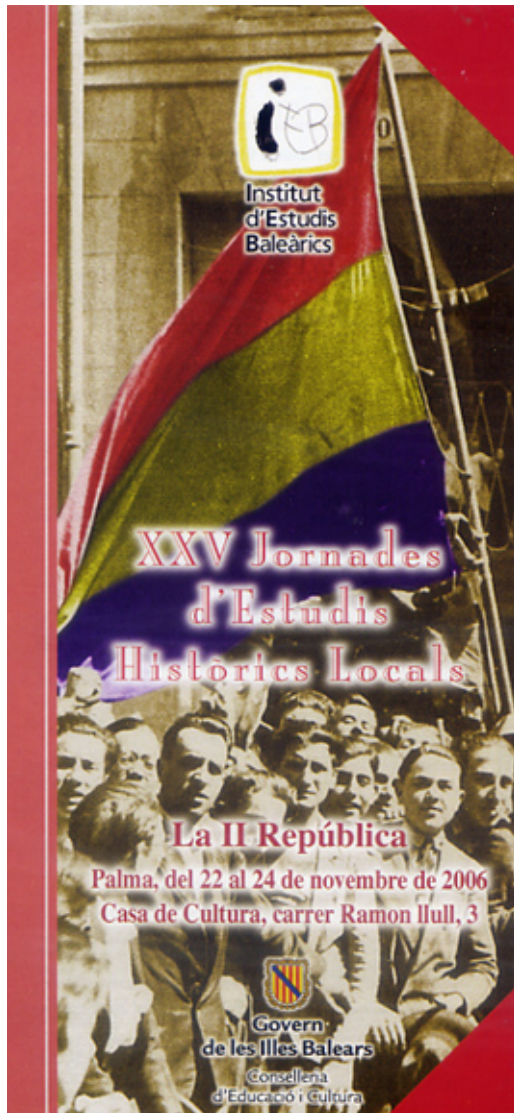
- Taula de debat: *El magisteri sota el franquisme: experiència i vivències d'un mestre*. Amb la intervenció del Sr. Melcior Rosselló i Simonet, mestre i antic Regent de l'Escola Annexa; el Dr. Martí March Cerdà, director del Departament de Pedagogia i Didàctiques específiques de la Universitat de les Illes Balears, i el Dr. Gabriel Janer Manila, professor de la Universitat de les Illes Balears.

Amb aquest seminari es va donar per conclòs el cicle de tres seminaris que enguany ha organitzat la nostra Societat en commemoració del 75è aniversari de la Segona República.

XXV JORNADES D'ESTUDIS HISTÒRICS LOCALS. LA II REPÚBLICA **Palma, del 22 al 24 de novembre de 2006**

Les Jornades d'Estudis Locals d'enguany, organitzades per l'Institut d'Estudis Balearics i coordinades per Sebastià Serra i Arnau Company, tot aprofitant el 75è aniversari de la Segona República, han tingut aquest període de la nostra història com a tema central de reflexió. Les conferències ofertes durant les Jornades foren les següents:

- «La Segona República: solució democràtica a la crisi de l'estat Liberal», a càrrec del Dr. Josep Miquel Santacreu, de la Universitat d'Alacant.
- «La transició de la Dictadura a la Segona República a les Illes Balears», a càrrec del Dr. Sebastià Serra Busquets, de la Universitat de les Illes Balears.

- «Una experiència de recerca: la República poble a poble», a càrrec de Damià Quetglas Bergas, periodista.
- «La Segona República a Mallorca», a càrrec d'Arnau Company Matas del Grup d'Estudi de la Cultura, la Societat i la Política en el món contemporani.
- «La societat a la Menorca de la II República», a càrrec del Dr. Jordi Pons Bosch, del Grup d'Estudi de la Cultura, la Societat i la Política en el món contemporani.
- «La Segona República a Eivissa i Formentera», a càrrec de la Dra. Neus Escandell Tur.
- «La política educativa durant la II República», a càrrec del Dr. Jaume Oliver Jaume, de la Universitat de les Illes Balears.
- «La producció cultural durant l'etapa republicana», a càrrec del Dr. Pere Rosselló Bover, de la Universitat de les Illes Balears.
- «La qüestió religiosa durant la Segona República», a càrrec del Dr. Pere Fullana Puigserver.
- «La República i el cru conflicte social de la terra, 1931-1939. Perspectiva des de la Catalunya autònoma», a càrrec del Dr. Antoni Gavalrà, de la Universitat Rovira i Virgili.

- «El moviment obrer català i el catalanisme a la proclamació de la Segona República», a càrrec de Josep Termes Ardèvol.
- «República i sufragi», a càrrec de la Sra. Isabel Peñarrubia Marqués.
- «La vida quotidiana al país Valencià durant la II República», a càrrec del Dr. Albert Girona de la Universitat de València.
- «La problemàtica turística durant la II República», a càrrec del Dr. Antoni Vives Reus, del Grup d'Estudi de la Cultura, la Societat i la Política en el món contemporani.
- «La política social i econòmica dels governs de la II República», a càrrec del Dr. Pere Gabriel Sirvent, de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- «El 1936 a Eivissa i Formentera», a càrrec d'Artur Parron Guasch.
- «El 1936 a Menorca», a càrrec d'Andreu Murillo Tudurí.
- «El 1936 a Mallorca», a càrrec del Dr. Miquel Duran Pastor, de la Universitat de les Illes Balears.
- «L'educació a la II República», a càrrec del Dr. Gabriel Janer Manila, de la Universitat de les Illes Balears, president de l'Institut d'Estudis Balearics.

ELS NENS I LA REPÚBLICA
Figueres, fins al 7 de gener de 2007

El Museu del Joguet de Figueres ha presentat aquests dies proppassats l'exposició *Gràcies, Met... Lectures per infants*, que romandrà oberta al públic fins el dia 7 de gener de 2007, sobre les activitats que el Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya va fer, durant la Guerra Civil, a favor dels infants. La mostra coincideix amb el centenari del naixement del figuerenc Juame Miravittles, conegut com a «Met», que va ser el president del comissariat durant el seu funcionament, entre el 1936 i el 1939. A l'exposició es poden veure exemplars de la Biblioteca Infantívol, una col·lecció de llibres per a infants, així com una de les icones més populars d'aquella època, *El més petit de tots*, un nen que, abillat amb un barret frigi, representava la lluita antifeixista. La il·lustradora Lola Anglada i Sarriera es va encarregar de dissenyar-lo i es va fer tan famós que fins i tot es van arribar a elaborar figures de terracota, cartells i un conte amb la seva imatge.

NOTÍCIES DE LA SOCIETAT

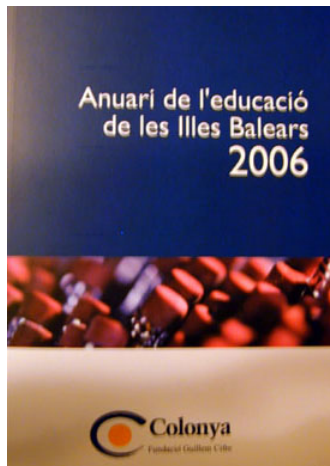
**ASSEMBLEA GENERAL DE LA SOCIETAT D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ DELS PAÏSOS
DE LLENGUA CATALANA**
Barcelona, 1 de desembre de 2006

El passat 1 de desembre, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona, tingué lloc l'assemblea general anual de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana.

Al llarg de l'assemblea es van revisar les activitats dutes a terme durant l'any 2006 (seminaris, revista, comissions a congressos internacionals, butlletí electrònic, etc.), així com una planificació de les activitats previstes per al proper 2007, entre les quals destaquem les XVIII Jornades d'Història de l'Educació, que, com s'anuncia en aquest mateix butlletí, es faran a Banyoles el mes de novembre de 2007 i que versaran sobre la temàtica «Resistència al franquisme i educació no formal».

La Societat conclou l'any 2006 amb un balanç molt positiu, tant pel que fa a les activitats realitzades i els seus resultats, com per les publicacions —revista *Educació i Història* (el darrer número es ressenya en aquest mateix butlletí) i el *Butlletí Informatiu d'història de l'educació*— i per la incorporació de nous socis.

LLIBRES

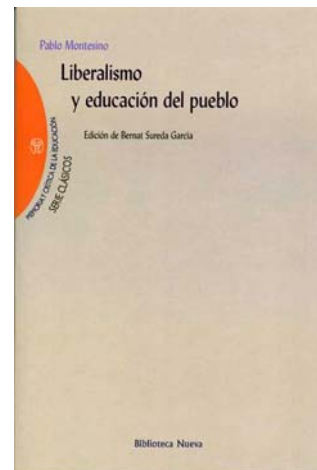
MARCH CERDÀ, M. *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2006*. Pollença: Fundació Guillem Cifre de Colonya, 2006, 475 pàg.

Una nova entrega d'aquest anuari fruit de la col·laboració entre la Universitat de les Illes Balears i la Fundació Guillem Cifre de Colonya, a través d'un conveni amb la Fundació Universitat/Empresa.

Dirigit per Martí X. March Cerdà i el Grup d' Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) de la UIB inclou diversos articles que aborden, amb enfocaments qualitatius i quantitatius, distints aspectes del sistema educatiu escolar i no escolar de les Illes Balears, així com informacions sobre la recerca i innovació pedagògica.

MONTESINO, P. *Liberalismo y la educación del pueblo*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2006, 290 pàg.

Aquesta edició, preparada per Bernat Sureda, recull una selecció dels articles publicats per Pablo Montesino al *Boletín Oficial de Instrucción Pública*. En aquests articles es presenten les idees de Montesino pel que fa a la idea de com ha de ser l'educació del poble, la funció moralitzadora de l'escola, la importància de les escoles de pàrvuls, la necessitat de formar els mestres i sobre els mètodes d'ensenyament.

MONÉS i PUJOL-BUSQUETS, J. (coord). *La educación en el siglo XX*. Barcelona: Praxis, 2006, 219 pàg.

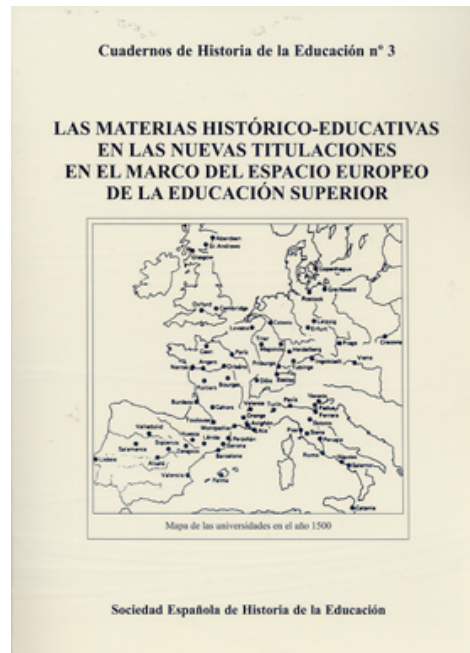
Llibre adreçat a explicar les principals qüestions que expliquen l'educació al segle XX, i que ens ajuden alhora a entendre la panoràmica actual; s'hi tracten aspectes relacionats amb el dret a l'educació i la igualtat d'oportunitats, la qualitat de l'oferta i els discursos i les pràctiques pedagògiques més representatives.

Amb pròleg de Jaume Carbonell, i encapçalat per un primer capítol de síntesi de tot el segle XX elaborat pel coordinador de l'obra, Jordi Monés, aquest llibre consta de les aportacions següents: «Escolarización y alfabetización» (Antonio Viñao), «La educación de las mujeres» (Mariona Ribalta), «La escuela pública» (Julio Ruiz Berrio), «El proceso de descentralización en el sistema educativo español» (Paulí Dávila), «Estado, calidad de la educación y renovación pedagógica» (Luís Miguel Lázaro), «Tendencias educativas y pedagógicas» (Conrad Vilanou),

«Modelos y experiencias educativas alternativas» (Jordi Monés), «La escuela por dentro» (Bernat Sureda), «El profesorado» (María de Mar del Pozo), i «Otros ámbitos educativos al margen de la escuela» (Pere Solà).

Las materias histórico-educativas en las nuevas titulaciones en el marco del Espacio Europeo de la Educación Superior. Cuadernos de Historia de la Educación núm. 3, Sociedad Española de Historia de la Educación, 2006, 143 pàg.

La col·lecció *Cuadernos de Historia de la Educación*, que edita la SEDHE, presenta el seu tercer número, dedicat, aquest cop, a l'anàlisi de la situació de les matèries historicoeducatives dintre de l'espai europeu d'educació superior. Les aportacions al tema, introduïdes per María Nieves Gómez, presidenta de la Societat, són les següents: «El proceso de renovación de los Títulos de Educación en el marco del Espacio Europeo de Educación Superior. Una crónica a 16 de julio de 2006» (Felipe Trillo Alonso), «Iniciativas y acciones en torno al proceso de convergencia europea en las Universidades Españolas» (Guadalupe Trigueros Gordillo), «La Historia de la Educación en los estudios de Educación en Europa: una visión comparada» (Antonio Luzón, Diego Sevilla i Mónica Torres), «Reflexiones generales sobre la justificación y pertinencia profesional de la Historia de la Educación en la formación de maestros, profesores, pedagogos y educadores sociales» (Antonio Viñao), «Las materias histórico-educativas en las nuevas titulaciones en el marco del Espacio Europeo de Educación Superior» (Carmen Benso Calvo, Alejandro Mayordomo Pérez, Pedro L. Moreno Martínez i Aida Terrón Bañuelos).

PORTELL, R.; MARQUÈS, S. *Els mestres de la República*. Barcelona: Ara Llibres [Sèrie H], 2006, 180 pàg.

Tercer volum de la col·lecció Sèrie H, d'Ara Llibres, que rep l'ajut del Programa per al Memorial Democràtic del Departament de Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat catalana amb el propòsit de recuperar la història recent de Catalunya.

Amb un estil planer i emotiu, adreçat no sols a especialistes i interessats en la història de l'educació, sinó també al públic en general, ens acosta a la realitat del magisteri durant la Segona República a Catalunya, recuperant testimonis directes (probablement un factor important i característic dels títols d'aquesta col·lecció, que explica el seu èxit editorial entre el gran públic). El llibre tracta successivament els episodis següents: els antecedents educatius de l'Escola Nova a Catalunya (amb personatges com Manuel Ainaud, Rosa Sensat, Alexandre Galí, etc.), així com la tasca pionera d'institucions com l'Escola del Bosc, l'Escola del Mar, les colònies escolars, els nous i moderns grups

escolars impulsats per l'Ajuntament de Barcelona, o la introducció de nous mètodes com Montessori o Decroly, la realitat educativa durant la Segona República en pau i en guerra (Institut - Escola, la «nova» Normal de mestres, la introducció de tècniques Freinet, la creació del CENU, etc.), i finalment, les dramàtiques conseqüències de la guerra i la postguerra en el magisteri (exili i depuració).

MARQUÈS SUREDA, S. *L'Escala, un planter de mestres (1900-1939)*. Col·lecció Baldori Reixac, núm. 6. Girona: Bàlec llibres, 2006, 109 pàg.

El professor Salomó Marquès, de la Universitat de Girona, ens presenta un dels seus darrers estudis sobre el magisteri català. Es tracta d'una investigació sobre els mestres nascuts al municipi de l'Escala entre 1900 i 1939. Sorprenentment per a un municipi de 2.515 habitants a principi de segle XX, 34 joves i al·lotes segueixen la carrera del magisteri. Aquest fet és el que motivà la present investigació, la qual, a través de l'anàlisi de les biografies de cada un d'aquests mestres, recupera una part de la història i la memòria de l'Escala i, com conseqüència, de la nostra història més recent. L'estudi biogràfic ve acompanyat per una prèvia panoràmica general sobre la formació del magisteri català durant el primer terç del segle XX, així com d'una anàlisi de la realitat escolar de l'Escala en aquella època.

Lluc. Revista de cultura i d'idees, núm. 852, juliol-agost 2006, 64 pàg.

Aquest darrer número de la revista *Lluc* conté un interessant monogràfic sobre «Recerca i societat del coneixement a les Illes Balears» coordinat per Enric Tortosa i Martí X. March. El dossier monogràfic conté els articles següents: «La investigació científica i tecnològica a les Balears» (Enric Tortosa i Martí X. March), «Investigació en Ciències de la Salut a les Balears» (Fèlix Grases), «Ciències socials a la Universitat: un treball creixent» (Alejandro Miquel), així com entrevistes a la Dra. Marta Jacob, directora general de Recerca, Desenvolupament Tecnològic i Innovació del Govern de les Illes Balears, al Dr. Francesc Muñoz, vicerector d'Investigació i de Política Científica de la Universitat de les Illes Balears, i a Joaquim Tintoré, coordinador institucional del CSIC a les Illes Balears.

PEREA, M. P. *La participació de les Illes Balears al Primer Congrés internacional de la Llengua Catalana*. Palma de Mallorca: Institut d'Estudis Baleàrics, 2006, 197 pàg.

Aquest llibre, editat per l'Institut d'Estudis Baleàrics, reuneix les aportacions que els congressistes insulars van fer, en forma de tema o de comunicació, al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, el qual tingué lloc a Barcelona del 13 al 18 d'octubre de l'any 1906. Aquestes aportacions van precedides d'un estudi introductori on s'analitzen principalment tres qüestions: la preponderància de la representació balear en aquest primer Congrés internacional de la Llengua Catalana, els preparatius del Congrés, i finalment l'esdeveniment en sí, els parlaments i les referències epistolars dels congressistes balears. En una llista final es recull el nom de tots els congressistes procedents de les illes.

Educació i Història. Revista d'Història de l'Educació, núm. 8. Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, 2005, 428 pàg.

La revista de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, en el seu número vuit, ens presenta un monogràfic sobre l'escola rural al segle XX, coordinat per Joan Soler des de la Universitat de Vic, amb els articles següents: «Memòria, cultura i vida quotidiana a la Catalunya rural» (J. Soler), «El problema de l'escola rural durant la Segona República» (J. M. Fernández Soria), «Política educativa i escola rural durant el franquisme» (J. Feu), «L'escola rural a Catalunya al darrer quart de segle XX. De l'impacte de les polítiques educatives a la influència de les transformacions socials, culturals i econòmiques: un primer balanç» (J. Soler), i «L'escola rural a Espanya al darrer quart de segle XX: una aproximació bibliogràfica» (J. Soler). Així mateix, la revista conté altres apartats: estudis, exposicions, crítica de llibres i recensions.

RAMOS ZAMORA, S. *La represión del magisterio: Castilla-La Mancha, 1936-1945*. Ciudad Real: Almad, ediciones de Castilla-La Mancha, 2006, 360 pàg.

Una obra, que recull la tesi doctoral de l'autora, que amplia el nostre coneixement del procés de depuració que varen viure els mestres i les mestres per part dels colpistes contra la República del 1936. Un estudi que no tan sols analitza com va ser el procés depurador, sinó que a més ens ofereix les històries de vida dels protagonistes que es recullen als expedients de depuració. L'obra es divideix en tres parts, precedides d'una introducció, en què s'analitzen aspectes com ara el perfil del mestre republicà en contraposició al mestre moldejat pel franquisme, el procediments de les comissions depuradores en la regió de Castella – La Manxa, els resultats de la depuració a la regió en general i a cada una de les províncies que la componen, així com també en els partits judicials, el perfil dels mestres depurats, etc. El llibre inclou també un CD-ROM en què l'autora ha realitzat un llistat dels mestres depurats a Castella – La Manxa per províncies i ens ofereix les seves respectives fitxes.

BON NADAL

Aquells que estigueu interessats a donar a conèixer publicacions i/o informacions diverses a través del proper butlletí, ens les podeu fer arribar enviant la informació a les adreces següents: <bernat.sureda@uib.es>, <xisca.comas@uib.es> o <xavier.motilla@uib.es>, o als corresponents de Catalunya, <ramon.tarros@eresmas.net>, o de la Comunitat Valenciana, <m.carmen.agullo@uv.es>, abans de dia 31 de març de 2007.

Direcció: Bernat Sureda, Francesca Comas
Secretari: Xavier Motilla Salas
Corresponsals: Ramon Tarrós (Catalunya) i Carme Agulló (Comunitat valenciana)
Correcció lingüística: Rosa de Ozollo
Maquetació: Catalina Ordinas

DL PM-2519-2002

Edita: Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Àrea de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears.
Amb el suport de l'Institut d'Estudis Catalans.

Institut
d'Estudis
Catalans

